Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr. 47

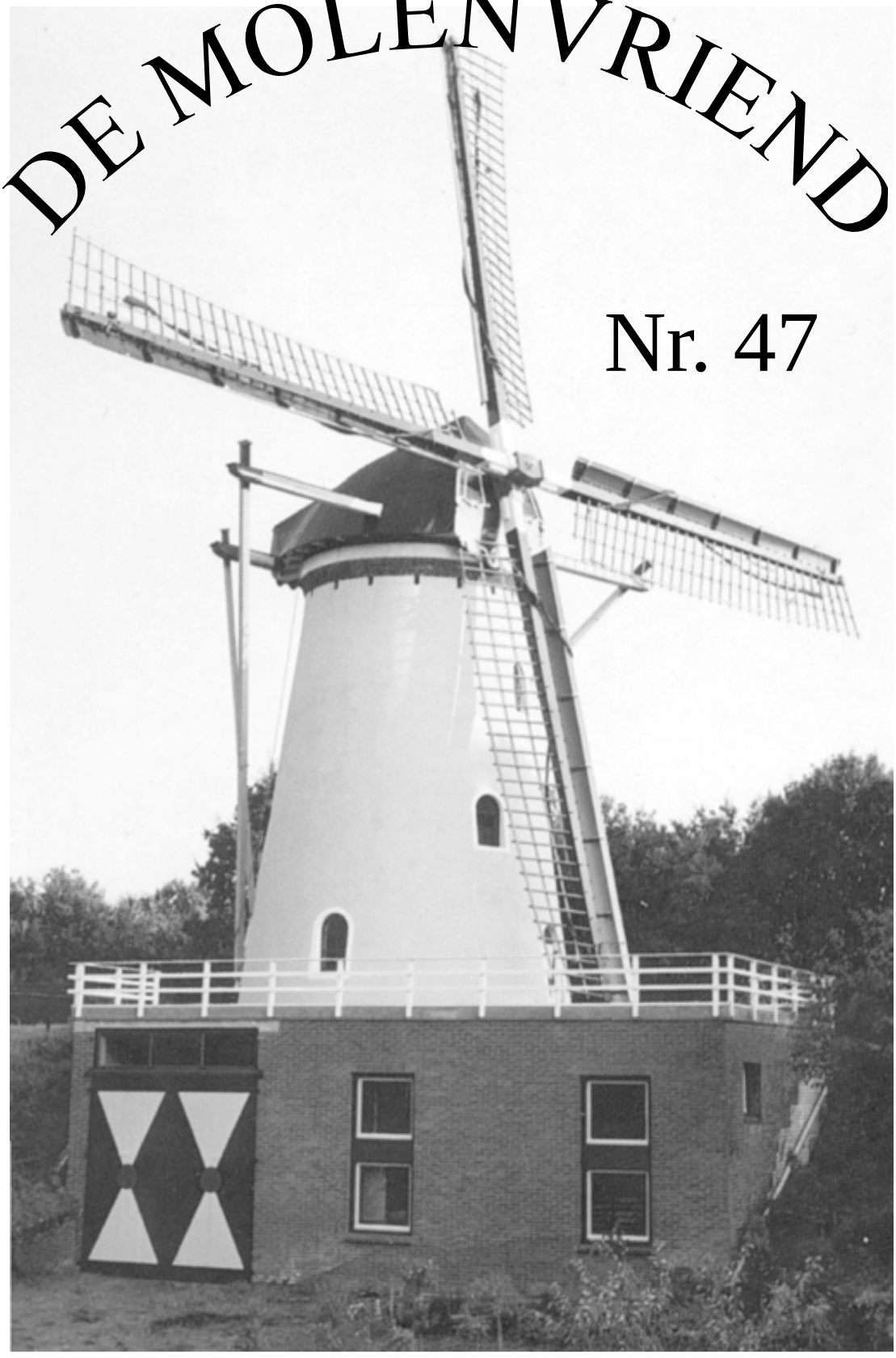

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

www.molens.net/landvancuijk

BESTUUR

VOORZITTER	Mari Goossens Tel. 0485-573815	D. Boutsstraat 25 5831 VN BOXMEER
SECRETARIS	Don Werts Tel. 0485-322460 Fax 0842-110623	De Aalsvoorten 20 5443 CG HAPS E-mail: molenvrienden.landvancuijk@planet.nl
PENNINGMEESTER	Perry Hendriks Tel. 0485-322872	De Vang 20 5437 BP BEERS
BESTUURSLEDEN	Walter Cornelissen Tel. 0485-478818 Stefan Willems Tel. 0485-318028	Park 8 5446 PH WANROIJ Lupine 3 5432 BT CUIJK

COMMISSIES

ARCHIEFCOMMISSIE	Tel. 0485-313647	Isabellalaan 30 5431 GW CUIJK

LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-322460 Fax 0842-110623 GIRONUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*	De Aalsvoorten 20 5443 CG HAPS
MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Tel. 0485-313647 *Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen*	Isabellalaan 30 5431 GW CUIJK
BIOTOOPWACHT LAND VAN CUIJK	Tel. 0485-313298	Moleneind 4 5431 HW CUIJK

Colofon

Jaargang 18, nummer 2, mei 2002
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is • 10,--. Aanmelding kan geschieden door het bewuste bedrag te storten op de girorekening van de vereniging. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers • 0,70.

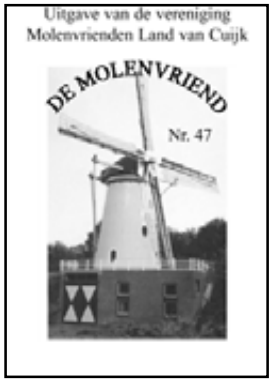

REDACTIE	*Harry Daverveld* *Peter Simons* *Ben Verheijen*	*Frits Harteman* *Marko Sturm*
REDACTIEADRES	*Bilderbeekstraat 23* *of e-mail: j.m.sturm@tn.utwente.nl*	*5831 CW BOXMEER*
VERDER WERKTE(N) MEE	*Mari Goossens, Gerd Hage*	
ILLUSTRATIES	*Peter Simons, Marko Sturm, J.L.J. Tersteeg, Don Werts*	
VOORPAGINA	*De "Nooitgedacht" te Afferden (Noord-Limburg), zie het artikel in dit nummer*	

In dit nummer

pagina 2 **Colofon**
pagina 3 **In dit nummer**
Van de redactie
pagina 4 **Mededelingen van het bestuur**
pagina 5 **Afscheid Frits en Hans**
door: Mari Goossens
pagina 6 **Een molen in Noord-Limburg**
een kennismaking met de “Nooitgedacht” te Afferden
door: Marko Sturm
pagina 10 **Een askop met ribbels**
door: Peter Simons en Marko Sturm
pagina 10 **Jaarrede van de voorzitter**
door: Mari Goossens
pagina 11 **Een versierde molen**
over de Luctor et Emergo die er onlangs wel erg mooi uitgedost bijstond
door: Frits Harteman
pagina 12 **Het schoonmaken van de Jan van Cuijk**
ofwel: een gevecht tussen alg en hogedrukspuit
door: Ben Verheijen
pagina 14 **Brabants Molenweekend**
persbericht met betrekking tot dit evenement
pagina 15 **Aan de licht**
een molenaar stelt zich voor...
door: Peter Simons
pagina 16 **Over tellerstanden, draaipremies en een huldiging**
door: Frits Harteman
pagina 17 **Molendag Land van Cuijk**
een verslag van een zeer geslaagde regionale molendag
door: Frits Harteman
pagina 18 **Molens in de regio**
het reilen en zeilen van de molens in onze omgeving
door: Frits Harteman en Ben Verheijen
pagina 22 **Der Bauer und der Windmüller**
tweede aflevering van dit stripverhaal

Van de redactie

De redactie is er weer in geslaagd om een nieuw nummer van de Molenvriend uit te geven. Zij vertrouwt erop dat het haar zal lukken om dit jaar zeker nog een editie te brengen. Met de bezetting van de huidige redactie moet dit lukken. In dit nummer komt u weer een aantal verslagen c.q. artikelen tegen over het wel en wee in onze regio van de molens en de vereniging. Ook is het het vermelden waard dat een van onze leden in het huwelijk is getreden en dat komt in een vereniging waar de vergrijzing ook begint toe te slaan niet zo vaak voor. De molen van het bruidspaar is door een aantal leden “mooi gezet” met “mooimakersgoed”. Zie hierover het artikel elders in dit nummer. Wij hopen dat dit nummer weer in de smaak zal vallen en wensen u er veel leesplezier mee.

De redactie

Mededelingen van het bestuur

Op dinsdag 19 maart jongstleden vond de jaarvergadering van de vereniging molenvrienden Land van Cuijk plaats in Boxmeer.
Tijdens deze vergadering namen we afscheid van twee bestuursleden te weten Frits Harteman en Hans Heijs. Voorzitter Mari Goossens dankt beide heren voor hun jarenlange inzet voor de molenvrienden. Ook werden er twee nieuwe bestuursleden benoemd; Walter Cornelissen en Stefan Willems waren bereid om het bestuur te versterken.

Walter Cornelissen, molenaar op de Hamse Molen en Stefan Willems, molenaar op de Jan van Cuijk, zullen op 18 juni beiden deelnemen aan de voorjaarsexamens op molen Zeldenrust in Geffen.

Het bestuur vergaderde in deze nieuwe samenstelling op 4 april. In deze vergadering werd teruggekeken op de succesvolle molendag Land van Cuijk op 10 maart. Wind en zon waren de ingrediënten van deze dag. Vele honderden bezoekers bezochten deze dag de molens in de regio.

De dag hiervoor waren de molenvrienden vertegenwoordigd op de jaarvergadering van De Hollandsche Molen te Amsterdam. De molenvrienden promoten zich hier door o.a. de vertoning van de film: “Koren op de molen”.

De molenstichting Noord-Brabant organiseert voor de derde keer het Brabants molenweekend op 22 en 23 juni 2002.
De opening zal plaatsvinden op vrijdag 21 juni 2002 op de Mariamolen in Haps.

Van de gemeente Sint-Anthonis hebben we een reactie ontvangen op ons bezwaarschrift tegen de uitbreidingsplannen van het industrieterrein in Wanroij, recht tegenover de molen. Het gemeentebestuur heeft voorgenomen om de molen te verplaatsen naar een andere locatie binnen Wanroij.
Toch een positief antwoord in de ogen van de molenvrienden.

namens het bestuur: Stefan Willems

Agenda

dinsdag 18 juni
voorjaarsexamen Geffen

vrijdag 21 juni
opening Brabants Molenweekend te Haps

zaterdag en zondag 22 & 23 juni
Brabants Molenweekend

Verder heeft de redactie nog deze aankondiging ontvangen: op zaterdag 29 juni openen de Westlandse molenaars zeven koren- en vijf poldermolens voor bezoek. Meer informatie bij R.F. van Zijll te Schipluiden, telefoon 015 - 3808432.

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Afscheid Frits en Hans

Tijdens de jaarvergadering van 19 maart jongstleden hebben we afscheid genomen van twee bestuursleden, te weten Frits Harteman en Hans Heijs. In dit artikel is de tekst opgenomen die de voorzitter van vereniging Molenvrienden Land van Cuijk als afscheidswoord uitgesproken heeft.

Nu jullie na lang wikken en wegen besloten hebben om jullie bestuursfunctie bij de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk neer te leggen wil ik in het kort nog even iets over jullie twee kwijt.

Frits kennen we als een secuur, op de kleintjes letten-de en plichtsgetrouwe man.
Wat hij belooft dat doet hij en dat verwacht hij ook van een ander. Het is plezierig om iemand met deze eigenschappen in je bestuur te hebben. Daarom is het ook jammer dat je ons verlaat. Gelet echter op je leeftijd en je lange staat van dienst, niet alleen in ons bestuur, hebben we alle begrip voor je besluit. Hiervoor onze welgemeende dank.
We zijn blij dat je je nog blijft inzetten voor onze Molenvriend en het bestuur van de “Boxmeerse” molens.

Hans kennen we meer als de “bon-vivant”, ’n Bourgondisch type, altijd in voor een grap of lekker koekje

Voorzitter Mari Goossens (links) neemt afscheid van Frits Harteman (rechts)

Hans Heijs (links) krijgt een herinnering aan zijn bestuursjaren uitgereikt.

en ’n babbel. Hij is een ritselaar, ’n regelneef, die overal zijn contacten en ingangen heeft. Daarom vindt hij “projectmatig” bezig zijn leuk.
Hij heeft ook jaren op de centjes van de club gepast. Ook hij verdient voor zijn inzet onze dank.

Ik hoop dat hij nog lang lid blijft van onze club en dat hij nog jaren actief bezig is op de molen van Beugen, (als koffiezetter en gastheer) samen met zijn maatje Frits.
Op beide heren hopen we in de toekomst zo af en toe nog een beroep te kunnen doen voor wat hand- en spandiensten.

Verder rest mij om beide heren als blijk van waardering een kleine attentie te overhandigen.

Tekst: Mari Goossens (voorzitter)
Foto’s: Don Werts

Een molen in Noord-Limburg

De Nooitgedacht te Afferden

In voorgaande nummers van dit blad verschenen – onder de kop “Molens in Noord-Limburg” – artikelen over “De Reus” te Gennep en de “Gerarda” te Heijen. In dit nummer is de bergkorenmolen “Nooitgedacht” te Afferden aan de beurt.

Als de molen Nooitgedacht geen bekende voor de molenaars uit onze regio is, dan is de eigenaar dat wel. Het merendeel van de molenaars uit de streek heeft namelijk voor onderhoud en restauraties met molenmaker Beijk te doen. In het komende artikel maken we uitgebreid kennis met de Nooitgedacht.

Geschiedenis

De geschiedenis van de molen aan het Rimpelt is nauw verweven met de geschiedenis van het kasteel Bleijenbeek, dat vroeger tussen Afferden en de Duits-Nederlandse grens in stond. De oudste bronnen wijzen uit dat in 1346 dit kasteel onder heer Schenck van Nydeggen viel. Deze heer geeft de bezittingen in 1397 in leen aan Adolf van Kleef. In 1405 krijgt Wynand Schenk van Rudger van Alphen, door middel van ruil, het kasteel, om het in 1407 in leen te geven aan bisschop Frederik van Keulen.
De volgende vermelding stamt uit 1530, als het kasteel overgaat naar Caspar von der Lippe genannt Hoen.

Het kasteel en bijbehorende bezittingen veranderen niet alleen door ruilen of lenen van eigenaar, in 1576 overvalt Maarten Schenck het kasteel en houdt het in bezit tot 1589, wanneer de Spanjaarden het kasteel veroveren om het weer aan Von der Lippe terug te geven. In het begin van de zeventiende eeuw trouwt Arnold Schenck met gravin Maria Catharina von und zu Hoensbroeck, dochter van erfmaarschalk Arnold Adriaan markies von und zu Hoensbroeck en Dorothea Hendrika Cotteau. Zij worden de nieuwe eige-

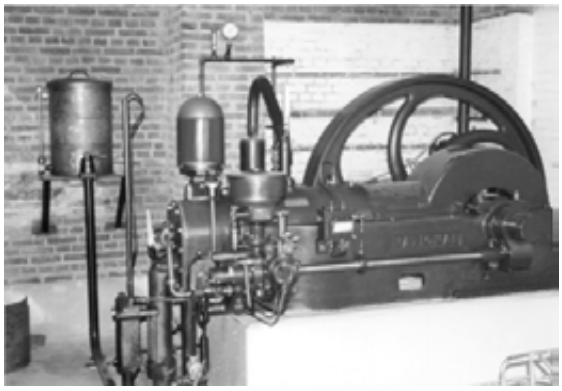

De dubbele maalstoel en motor in het pakhuis van de molen

naars van het kasteel. In 1709 overlijdt Arnold Schenck, Catherina erft dan Bleijenbeek.

De eerste vermelding van een molen in de buurt van kasteel Bleijenbeek stamt uit 1820; op een kaart uit dit jaar staat een molen, aangeduid met "Bliënbeksche Mühle". Het betreft hier een standerdmolen die één kilometer noordoostelijk van het kasteel op de meuleberg stond. De heren van het kasteel hadden op deze molen molendwang, terwijl de molen bemalen werd door molenaar Frans van Lierde, getrouwd met de dochter van rentmeester Sichenhorn. Inwoners van Afferden en Bergen lieten bij deze molen hun koren malen.
Op 15 augustus 1882 brandt de standerdmolen af door blikseminslag, waarop de pachtboeren graaf Wilhelm von und zu Hoensbroeck verzoeken een nieuwe stenen molen te laten bouwen. Deze nieuwe molen werd in 1883 aan het Rimpelt gebouwd, op een nieuwe locatie dus. Molenaar Frans van Lierde bemaalde deze molen tot 1886.

Na het vertrek van Frans werd Christiaan van den Bergh uit Oirlo de volgende pachter van de molen. Vanaf 1890 bewoont hij met vrouw, kinderen en knecht het nabij de molen gelegen tolhuis.

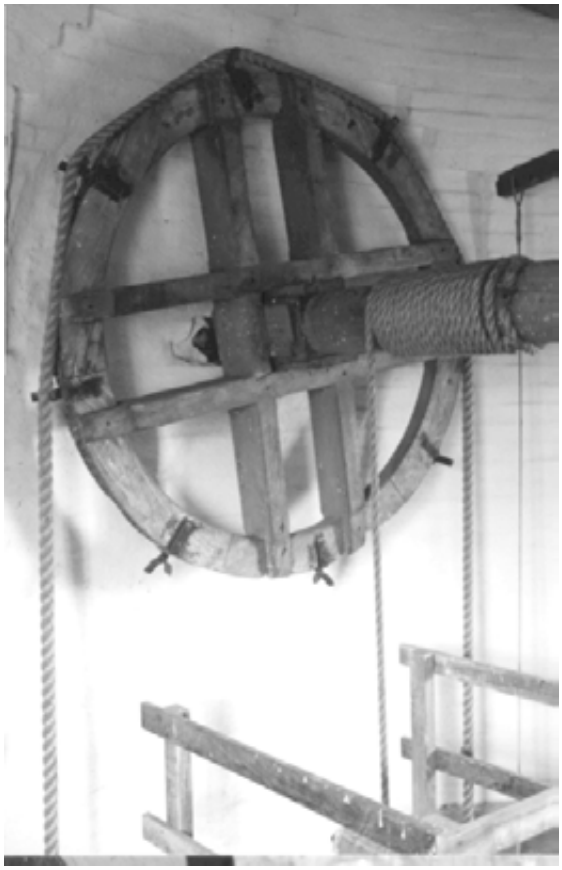

Op de luizolder vinden we een fors gaffelwiel

In 1919 koopt zoon Arnold – bijgenaamd Nöl de mulder – de molen en het tolhuis van R. Jürgens en bemaalt de molen. Zijn broer is in die tijd bakker van het dorp.
Chris, zoon van Arnold, volgt in 1942 zijn vader op als molenaar. In 1942 brengt molenmaker Hub Beijk het stroomlijningssysteem-Van Bussel aan. Eind 1944 blazen terugtrekkende Duitse soldaten de molen op.

Vanwege hoge kosten, is het na de oorlog niet direct mogelijk de molen te herbouwen. Rond 1958 doet zich echter een gunstige situatie voor, er zijn dan namelijk tweedehands molenonderdelen beschikbaar en men kan beroep doen op een rijksschadeloosstelling. Hub Beijk en Chris van den Bergh, geadviseerd door de Commissie van Adviseurs van door de oorlog getroffen cultuurmonumenten, restaureren de molen.

Om meer te weten te komen over de herkomst van de tweedehands onderdelen, moeten we even een sprong terug in de geschiedenis maken.

De maalbak van de "Nooitgedacht"

De Gasthuismolen te Tiel
Sinds de 14e eeuw was er in Tiel een instelling voor liefdadigheid, die vreemdelingen, zieken, gebrekkigen en bejaarden hulp verleende. Deze instelling heette het gasthuis. De middelen voor het verzorgen van deze hulpbehoevenden verkreeg het gasthuis door pacht- en huuropbrengsten van landerijen en huizen en de windkorenmolen de Gasthuismolen. De laatste Gasthuismolen (zijn voorgangers laten we hier buiten beschouwing) was een stenen molen uit 1722, gebouwd op de Tolhuiswal.
Vanwege de slechte financiële situatie moet het gasthuis in 1767 de verzorging beperken tot 25 ouden van dagen uit Tiel. Ook moet de molen verkocht worden, er wordt wel het behoud gemaakt dat het gasthuis altijd gratis zijn graan kan laten malen.

De Sint-Josephmolen te Heide
De voorlaatste eigenaar van de Gasthuismolen laat tegen de molen een stoomgemaal bouwen. De molen wordt daarom buiten bedrijf gesteld en in 1901 worden de assen en roeden aangekocht voor het bouwen van de 10e graanmolen van Venray te Heide.

Een oude rol van een Engels kruiwerk doet dienst als verzwaring van de vangbalk

Met behulp van deze aangekochte assen en roeden bouwen molenmaker Jan Wijnhoven en metselaar Gerard Poels de bergmolen van Heide, met in het interieur van de bergmolen twee koppels stenen, aangedreven door wieken met een vlucht van 26 meter. De molen van Heide was eigendom van een coöperatie van inwoners van Heide en Het Volen.

De eerste molenaar van de Sint-Josephmolen was Piet Simons uit Vortum, die zijn werk vanaf 1922 voortzette met zijn zoon Joos. In 1936 gaat deze Joos alleen verder. Ondertussen veranderde de molen wel van eigenaar, in 1935 nam de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) de molen over. In de oorlog leed de molen gelukkig geen schade. Na de oorlog schakelt men over op electrische bemaling, in 1954 besluit de LLTB de molen te slopen, vanwege te hoge reparatiekosten.

Van Heide naar Afferden
April 1958 brengen Hub Beijk en Chris van den Bergh de wieken, de rest van het gaande werk en de kap van Heide naar Afferden. September van dit jaar wordt de romp van de molen opnieuw gemetseld.

Omdat in de loop der jaren de belangstelling voor malen op windkracht alsmaar afneemt, wordt in 1967 een verzoek ingediend om de molen te verbouwen tot pottenbakkerij. In 1971 wordt dit verzoek afgewezen, omdat de molen een beschermd monument is. Achteraf kunnen we hier allemaal blij mee zijn, anders had Noord-Limburg een molen minder gehad en had het huidige molenmakersbedrijf Beijk zijn visitekaartje moeten missen.
In 1976 wordt gemeld dat in het interieur van de molen een koppel zeventiender kunststenen (op windkracht aangedreven) en een electrische hamermolen zijn. In dit jaar koopt E. Donné de molen, Harrie Beijk laat

De bonkelaar van de Afferdse molen

de molen draaien.

Ondanks de eerdere afwijzing wordt in 1977 nogmaals een verzoek tot verbouwing van de molen – deze maal tot woonhuis – ingediend, maar dit wordt net als eerder geweigerd. Februari 1978 zijn de Van Bussel-neuzen zodanig verrot dat het niet meer verantwoord is om verder met de molen te draaien. De molen wordt daarop te koop aangeboden.

In 1984 koopt Harrie Beijk de molen "Nooitgedacht" en restaureert hem tot de maalvaardige korenmolen zoals wij die nu kennen. Bij deze restauratie worden twee nieuwe Derckx-roeden gestoken.

Een rondtocht door de molen
Zoals alle molenaars die voor hun restauratie- en onderhoudswerkzaamheden van Harrie afhankelijk zijn wel weten, heeft Harrie het te druk om met mij een rondtocht door de molen te maken. Na het zien van alle nieuw vervaardigde molenonderdelen in de werkplaats, ga ik daarom alleen – gewapend met de sleutel van de molen – op pad.

Bij binnenkomst van de molen valt iedere bezoeker natuurlijk meteen de dubbele maalstoel met motor op. Het is maar goed dat de molen een fors pakhuis heeft, anders zou dit er nooit allemaal in passen. Alhoewel de maalstoel en de motor zo mooi naast elkaar staan, ze horen oorspronkelijk niet bij elkaar. De maalstoel heeft Harrie Beijk zelf gemaakt, waarbij voor het drijfwerk deels gebruik gemaakt is van oude onderdelen van Joep Derckx van de Grauwe Beer in Beesel. Deze onderdelen kwamen oorspronkelijk van de achtkante molen van Grave en zijn via een wethouder van Mill in Beesel terecht gekomen.
De motor is van het merk National, type PB 27 / 30 PK en is gekocht in Meerdonk (België).

Ook na het bestijgen van de trap naar de meelzolder is er nog volop de ruimte, mede doordat er maar één koppel stenen in de molen ligt, met de fraai afgewerkte maalbak geheel tegen de muur geplaatst. Deze maalbak hoort bij een koppel stenen met vast werk (viertaks rijn).

Op de steenzolder zien we dat er kleuren zijn toegepast bij het spoorwiel: de onderkant van de kruisarmen is donkerrood en de buitenkant van de plooistukken is groen geverfd.
Op de luizolder valt op dat de molen een fors gaffelwiel heeft.

In de kapzolder vinden we het bovenwiel en een bonkelaar. De kammen van het bovenwiel en de bonkelaar zijn met ijzeren pennen geborgd in plaats van met houten wiggen of pennen. Bij de constructie van de vang valt op dat de maanstukken doorlopen over alle vangstukken en niet slechts twee naast elkaar liggende vangstukken verbinden.
Behalve in het kruiwerk, is er ook nog een kruirol van een Engels kruiwerk te vinden op de vangbalk, teneinde de vangkracht te vergroten.

De fokwieken van de "Nooitgedacht". We treffen hier niet de gebruikelijke zeilklampen aan de voorzijde aan, het zeil wordt gewoon naar achteren geklampt.

De bovenas van de molen is van gietijzer, gegoten door fabrikant Penn en Bauduin. Aan de achterzijde rust deze as in een broeksteen.

Buiten de molen zijn vier fokwieken te zien. Deze fokwieken zijn in 1990 door Harrie Beijk geïnstalleerd vanwege de slechte biotoop van de molen. Omdat destijds nog geen duurzaam systeem-Van Bussel leverbaar was, heeft hij destijds voor het systeem van Fauel gekozen en niet voor de Van Bussel-stroomlijning die historisch gezien meer bij de molen past.
De remkleppen van twee tegenoverliggende wieken zijn door middel van staalkabels met elkaar verbon-

den, zodat de remkleppen van tegenoverliggende wieken even ver open gaan.

De “Nooitgedacht” heeft – voorzover wij weten – als eerste molen in Nederland een dakgoot aan de kap gekregen, om zo het groen worden van de witte molenromp wat te vertragen of in het beste geval te voorkomen. Harrie Beijk heeft destijds namelijk op zijn eigen molen dit uit mogen proberen, zodat Monumentenzorg kon beoordelen of ze het aanbrengen van dakgoten op molens in de toekomst goed konden keuren.

Al gedurende lange tijd kent de molen geen vaste vrijwillig molenaar. Het is natuurlijk altijd zonde als een molen niet draait, maar in het geval van een molen die zo goed onderhouden wordt omdat hij eigendom is van een molenmaker, is het natuurlijk dubbel zonde. Hoeveel molenaars klagen immers niet over gebrekkig onderhoud van hun monumentale werktuig! Gelukkig staat de molen niet alsmaar werkloos langs de weg, zo nu en dan laat Harrie of iemand anders hem nog zijn rondjes draaien.

Tekst en foto’s: Marko Sturm

Bronnen

J. Schoenmakers, Korenmolen “Nooitgedacht”, boekje uitgegeven bij opening na restauratie, 30 april 1991

Een askop met ribbels?

In Gildebrief nummer 3 (2001), uitgegeven door het Gilde van Vrijwillige Molenaars, stond een oproep van de molenaar van de Westmolen te Gorinchem, met betrekking tot de verstevigingsribbels op zijn askop. Molenaar Van der Plas wilde namelijk weten of deze ribbels vaker voorkwamen. Om deze verstevigingsribbels van dichtbij te aanschouwen, hoeven mensen uit het Land van Cuijk niet ver op reis te gaan, ze zijn namelijk ook aan te treffen op de askop van de Katwijkse molen. Al is de molen dan door alle zandafgravingen wat moeilijk bereikbaar, ver is het niet. Wellicht kan Peter de komende tijd wat collega’s op de koffie verwachten…

Tekst: Marko Sturm
Foto: Peter Simons

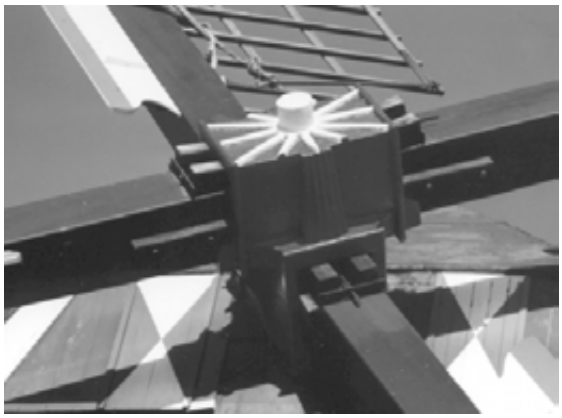

De askop van de Katwijkse molen

Jaarrede van de voorzitter

In dit artikel vindt U de tekst van de jaarrede, zoals de voorzitter van vereniging Molenvrienden Land van Cuijk deze op de jaarvergadering van 19 maart jongstleden uitgesproken heeft.

2001 was voor de vereniging een goed jaar.
Er zijn en paar zaken die we er even uit willen lichten.

Ons leden bestand stijgt licht en we hebben er weer een gediplomeerde molenaar bij in de persoon van Marko Sturm. Hem wil ik van deze plaats nogmaals van harte feliciteren met het behalen van zijn diploma. Tevens hebben we weer drie leerlingen uit onze regio in opleiding. We hopen dat zij, met de succesformule van Theo, ook direct zullen slagen.

De bezetting van de molens begint over het algemeen beter te worden (minimaal twee personen op een molen). We hebben nu zestien officiële molenaars; inclusief Noord-Limburg 18 op 14 draaivaardige wind-

en 3 watermolens.
De molen van Jan van Haren te Gassel, de Reus in Ottersum, de molen in Katwijk, de Maria molen in Haps, de molen van Harrie Beijk en De Gerarda in Heijen kunnen nog molenaars gebruiken. Wellicht is een wervingsactie in Noord-Limburg nodig.
Over de molen in Mill is in dit verband niets nieuws te melden.

De vergaderingen en het jaarlijkse etentje stonden in een stijgende belangstelling.
Het eten was in tegenstelling tot de sfeer wat minder geslaagd. Dat eerste kan volgend jaar beter.

Ook de organisatie van de molendag Land van Cuijk was een daverend succes. Voor herhaling vatbaar over 4 jaar. Vanaf deze plaats speciaal dank voor de medewerkers van de projectgroep en de molenaars die akte de presence gaven. Wel bleek weer eens dat er vraag is naar kaarten van de molens.

Dit jaar zijn we begonnen met het verkopen van onze videofilm. De eerste oplage is reeds uitverkocht, maar de video's worden in beperkte series bijgemaakt.
De informatieborden zijn bij negen molens geplaatst. Het aanleveren en verwerken van de standaardtekst moet nog invulling krijgen. Hiervoor wordt eenieders aandacht gevraagd. Dit geldt ook voor het aanplakken van actuele informatie.

Ons lijfblad "De Molenvriend" kan zich verheugen in een bredere redactionele belangstelling. Echter de vraag naar kopij blijft zoals steeds groot.

De toestand en de ontwikkeling rond de molens van Wanroij en op iets langere termijn Katwijk baren ons zorgen. Ook de restauratie van de molen in Beers en Rijkevoort blijven onze aandacht vragen.

Met een, zoals het zich laat aanzien, verjongd bestuur zien we de toekomst met vertrouwen tegemoet en hopen we een positieve bijdrage te leveren aan deze mooie vereniging.

Mari Goossens

Een versierde molen

Het komt wel meer voor dat een molen in onze regio i.v.m. een bruiloft etc. versierd was. Doch zo uitbundig als dit onlangs met de "Luctor et Emergo" in Rijkevoort het geval was, is nog niet zo vaak voorgekomen. Wat wil het geval; op 17 maart 2002 gaven de twee op deze molen werkzame vrijwilligers t.w. Robbert Verkerk en Sytske Verheijen elkaar het jawoord. En zoiets moet gevierd worden. Daartoe hebben een aantal leden van onze vereniging er een volle zaterdag aan besteed om de molen mooi te zetten met "mooimakersgoed" dat beide echtelieden in de loop van een paar jaar zelf gemaakt hebben. Het resultaat mag er zijn en omdat niet alle lezers van het blad in de gelegenheid waren dit stukje molennijverheid te aanschouwen plaatsen wij hieronder een foto van de versierde molen. Wij wensen Robbert en Sytske heel veel geluk met dit huwelijk en hopen dat zij nog lang in staat zullen zijn de "Luctor et Emergo" in gezondheid te laten draaien waarbij wij hen alvast willen waarschuwen dat zij op hun levensweg de wapenspreuk op de molen vast wel eens nodig zullen hebben.

Tekst: Frits Harteman
Foto: Don Werts

Het schoonmaken van de Jan van Cuijk

Wanneer men de korenmolen Jan van Cuijk bekijkt ziet men dat de stenen romp al weer behoorlijk groen en vuil begint te worden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door algen en wieren, mosachtige plantjes die op het oppervlak van de muur groeien. In het algemeen hebben praktisch alle stenen molenrompen met dit verschijnsel te maken. Wanneer de romp van een stuclaag is voorzien en daarna wit geschilderd zoals bij de Jan van Cuijk, is het groene tapijt natuurlijk eerder zichtbaar en dit biedt na verloop van tijd een zeer ontsierende aanblik. Het mos groeit niet alleen op de gladde huid maar vooral op de oneffenheden waarvan het voorkomen afhankelijk is van de ruwheid van het stucwerk. Enkele jaren geleden is het oude stucmateriaal op de ronde muur van de Jan van Cuijk helemaal verwijderd en vervangen door nieuw materiaal. Het nieuwe stucwerk bestond uit drie lagen, een hechtlaag voor de min of meer verpulverde stenen, een tussenlaag en een afwerklaag. Dat laatste materiaal had een korrelstructuur zodat het oppervlak uiteindelijk nogal ruw is uitgevallen en zoals we gezien hebben is dan een degelijke basis voor groenvorming aanwezig.

Ruim een jaar geleden was de algenlaag op sommige gedeelten van de romp wel een centimeter dik vooral aan de oost- en noordzijde. Er bestonden in die tijd plannen om de molenromp schoon te spuiten, opnieuw te schilderen en om een goot voor de afvoer van het hemelwater rond de kap aan te brengen met een afvoerpijp langs de staart naar beneden. Dit alles ging gepaard met zeer hoge kosten en daarbij kwam nog het feit dat er twijfels aanwezig waren met betrekking tot de reductie van algengroei door een goot en ook of een dergelijke element misschien een esthetisch storend element zou zijn.

Langzaam groeide het idee om de romp dan maar in eigen beheer schoon te maken. Het zou wellicht een hele klus worden om 180 m^2 muur te ontdoen van een dikke laag groene aanslag. Het begon er al mee dat er bij de molen geen direct bruikbare wateraansluiting was. Een mogelijkheid was om de waterput die in de eigen tuin aanwezig was te gebruiken maar deze lag wel ongeveer op een afstand van 150 meter van de molen vandaan. Met 50 meter eigen slang verlengd met 100 meter slang van de gemeente Cuijk zouden we een eind in de goede richting komen. Daarbij kwam nog dat de waterslang de toegangsweg van ons wijkje Het Moleneind moest kruisen en rees ook de vraag of de beschikbare tuinpomp over deze afstand van 150 meter voldoende water kon leveren.

Toen de slangen gekoppeld waren en er een slangbescherming over de weg was gemaakt bleek het systeem goed te werken. Een hogedrukspuit gebruikt relatief weinig water en daarom is de wateraanvoer al gauw voldoende om de hoge druk te kunnen leveren. Het was de bedoeling om de romp vanuit het hekwerk onder handen te nemen en door telkens een stukje te kruien het volgende stuk van het oppervlak te kunnen behandelen. Daarom werd de spuitinrichting in het midden van het hekwerk opgehangen zodat met de 7 meter lange hogedrukslang de 10 meter hoge romp van boven tot onder bereikt kon worden door met het spuitpistool in het hekwerk op en neer te lopen.

Het was geen echt gemakkelijke klus want het viel niet mee om langdurig op de smalle scheien te gaan

Molenaar Ben Verheijen spuit vanuit de wiek de romp van de Jan van Cuijk schoon

Stukje bij beetje begint de romp er weer mooi wit uit te zien...

staan en bovendien geeft een hogedrukpistool een behoorlijke tegendruk, zeker als er met een druk van 120 bar gespoten wordt. Het was ook zo dat centimeter voor centimeter op het groene tapijt veroverd moest worden en dat er telkens een strook ter breedte van ongeveer 1,5 meter behandeld kon worden. Het was stug volhouden en pas na een week was het zover dat de Cuijkse molen weer een prachtige witte romp had.

Tijdens het werk kwamen verschillende mensen even kijken en waren de opmerkingen niet van de lucht. “Hij begint weer mooi wit te worden, je moet van boven naar onder werken, ik wist niet meer welke kleur hij had, het is nuttig maar haast onbegonnen werk, fijn dat we weer een mooie witte molen in de wijk krijgen, is het niet gevaarlijk, heb je geen last van hoogtevrees, nou het verschil is goed te zien,” en zo kunnen we nog wel een tijdje doorgaan. In elk geval reageerden de mensen zeer positief op het hele gebeuren.

Zoals gezegd het is al weer een tijd geleden en de romp begint weer danig vuil en groen te worden en zo zal het wel altijd blijven gaan. Het is bij een molen anders dan bij een huis. Bij een huis beschermt het dak het hele huis, ook de muren en via de dakgoot wordt het hemelwater met daarin aanslag, uitwerpselen van vogels enz. afgevoerd. Bij een ronde stenen molen zoals de Jan van Cuijk voorkomt het dak van de kap dat het inregent maar het vormt geen echte bescherming voor de hele buitenmuur, het hemelwater wordt zelfs over een groot gedeelte van de muur afgevoerd. Het is een intensieve actie geweest, de romp is een periode weer wit geweest, maar het is niet te voorkomen dat stenen molenrompen gevrijwaard blijven van groenaanslag. Tijdens een gesprek met molenmaker Harrie Beijk vertelde hij dat er nog steeds geen goed middel is ontwikkeld om dit verschijnsel te onderdrukken. Er komt telkens iets nieuws in de handel maar tot nu toe met weinig resultaat.

Het verschijnsel is dus blijkbaar niet te voorkomen maar wel te vertragen. Jammer dat het uitstel van executie is geweest want we zullen de destijds geplande acties toch uit gaan voeren. Zo zal de romp weer eerst met hoge druk worden schoongemaakt, behandeld worden met een anti-alg-materiaal en uiteindelijk tweemaal geschilderd worden. Tenslotte wordt er toch een dakgoot voor de afvoer van het hemelwater rond de kap gemaakt. Het water wordt dan met alles wat erin zit via een vierkante goot langs de staartbalk afgevoerd. Bij de Martinusmolen in Beugen valt het gootwerk rond de kap bijna niet op en is heel verfijnd uitgevoerd. De afvoergoot langs de staartbalk is meer zichtbaar maar toch versterken deze elementen onze hoop dat het proces van het groen worden van de romp aanzienlijk vertraagd zal worden.

Tekst en foto’s: Ben Verheijen

Brabants Molenweekend

zaterdag 22 juni en/of zondag 23 juni

'Wat is er mooier dan een draaiende molen?'

Vrijdag 21 juni 2002 om 19.00 uur vindt op de Mariamolen te Haps, gemeente Cuijk, de **officiële opening** van het 3e Brabants Molenweekend plaats. Gekozen is voor de Mariamolen omdat deze molen dit jaar haar 200-jarige jubileum viert. Rond deze prachtige zeskante molen zullen diverse lokale activiteiten worden georganiseerd en molenaar Don Werts zal een rondleiding verzorgen. Een welkomstwoord zal door de burgemeester van de gemeente Cuijk worden verzorgd en zal gevolgd worden door een korte inleiding van de heer J. Vos, voorzitter van de Molenstichting Noord-Brabant. Tevens staat de opening van dit weekend in het teken van de 200 vrijwilligers die de molens in Noord-Brabant bemensen.

De vele vrijwillige molenaars ontvangen u graag in het weekend van **zaterdag 22 juni en/of zondag 23 juni** aanstaande op de 123 verschillende molens die Noord-Brabant telt! Dit weekend zal voor de 3e maal het Brabants Molenweekend worden georganiseerd en – indien er voldoende wind staat – zal er graan worden gemalen en – als er genoeg water is – zullen de watermolens ook laten zien waar ze toe in staat zijn… De molenaars heten u van harte welkom!

Holtens' molen in Deurne zal olie slaan en in het Land van Heusden en Altena zullen een aantal echte poldermolens water uitmalen. Ook heeft de eigenaar van de molenromp in Princenhage, bij Breda – de stellingkorenmolen die momenteel in restauratie is en volledig in de steigers staat – zijn medewerking verleend en u bent welkom 's zondags tussen 12.00 en 17.00 uur om een kijkje te gaan nemen! (De romp is vanwege veiligheidsredenen niet toegankelijk, wel wordt er uitleg gegeven omtrent de restauratie.) Bij vele molens zullen er activiteiten plaatsvinden: denkt u hierbij aan pannekoeken bakken, oude ambachten, informatiestandjes, live-muziek, verkoop eigen meelproducten etc. In Zevenbergen zal een heuse kerkdienst worden opgedragen bij molen Fleur. Ook worden op de meeste molens rondleidingen verzorgd en kunt u de molenaar(s) bestoken met uw vragen. Natuurlijk kunt u ook gebruik maken van de vele fietsroutes om al fietsende te genieten van de prachtig draaiende werktuigen van weleer!

Er is een verscheidenheid aan typen molens te bewonderen op zaterdag en/of op zondag. De statige standerdmolens en hun kleinere broertjes de wipmolens, de 'reusachtige' stellingmolens en de typische beltmolens, veelal met zeer oude onderdelen en voorzien van mooie details en versieringen, staan op uw bezoek te wachten. De molens zullen bij voldoende wind tussen 11 en 17 uur draaien en voor het publiek geopend zijn. Laat u eens aangenaam verrassen en bezoek een molen die u (nog) niet kent!

Op de website van de stichting www.molens.net/noord-brabant kunt u zien welke molen wanneer geopend is. De deelnemende molens zijn herkenbaar aan de speciale rood-witte vlag met het logo van de Molenstichting Noord-Brabant. Natuurlijk kunt u ook inlichtingen inwinnen via de molenaar bij u in de buurt of via de lokale pers.

Extra informatie

De organisatie van dit weekend is in handen van de Molenstichting Noord-Brabant.
De algehele coordinatie berust bij:

Bart Hoofs 013-5053064
e-mail: bart.hoofs@compaqnet.nl
Johan Vos 0162-316838
e-mail: j.voske@hetnet.nl
Don Werts 06-15028510
e-mail: d.werts@wxs.nl
(of uw lokale molenaar)

Aan de Licht

Peter Simons

Dat komt er van als je zitting neemt in de redactie van “De Molenvriend”, dan wordt je gevraagd om ook eens wat te schrijven in de rubriek “Aan de Licht”, vandaar dat ik nu de pen heb opgenomen. Mijn naam is Peter Simons, 55 jaar, geboren en getogen in Den Haag. Op mijn 23e ben ik samen met mijn vrouw Trees naar Cuijk gekomen. We hebben er nooit een moment spijt van gehad, het bevalt ons goed in dit Brabantse Land. We hebben twee volwassen dochters. Mijn professie is meubelmaker maar werk nu al weer 15 jaar bij een buitendeurenfabriek in Groesbeek op de afdeling ontwikkeling. Namens de Molenvrienden Land van Cuijk heb ik zitting in de monumentencommissie van de gemeente Cuijk.

Ik ben van de eerste lichting vrijwillig molenaars in het Land van Cuijk, die geronseld zijn door Niek Wortman. Niek Wortman, in die tijd bestuurslid van “Het gilde van vrijwillige molenaars”, hield in 1977 in café “de Beurs” in Cuijk een lezing en een wervingscampagne voor de opleiding van vrijwillig molenaar. (Ik realiseer me nu dat ik 25 jaar actief ben met molens.) Naar aanleiding van die lezing heb ik me aangemeld. De opleiding is gestart op de molens; Jan van Cuijk en De Reus. De ene week zaten we in Cuijk en de andere week in Ottersum. We hadden een groep van ongeveer 8 leerlingen. Dat was achteraf bezien gekkenwerk. We stonden in de rij om een zeiltje te kunnen voorleggen. We hadden wel twee instructeurs, Niek Wortman en de oude vakmolenaar Sjef Kessels van de molen Jan van Cuijk. De koffiepauzes waren altijd erg gezellig. We dronken allen tegelijk koffie in de keuken van de familie Kessels of de familie Coopmans. De groep leerlingen viel al snel uiteen in twee groepen. Een groep die zijn best deed om het diploma te halen en een groep die het druk had met klussen aan en in de molens. Tot die laatste groep behoorde ik. Vandaar dat het erg lang heeft geduurd voordat ik op ging voor het examen. Ik ben geslaagd op 28 oktober 1986 op de standaardmolen Zeldenrust in Geffen. In die tijd was in Katwijk de restauratie van de Katwijkse molen haast voltooid en ik kreeg de kans om in Katwijk te beginnen. Dat was in mei 1987 bij de Familie Van Kempen. Ik zit nu op de kop af 15 jaar op deze grote rietgedekte achtkantige stellingmolen met woonhuis. Het verveelt me nog allerminst. Op deze grote particuliere molen valt goed te draaien en genoeg te klussen zodat ik elke zaterdag weer tijd te kort kom, wat niet altijd in dank wordt afgenomen door Trees. Want ook zij heeft een lijst met klusjes voor ons huis.

Ik hoop op deze molen nog vele jaren actief te zijn en nodig hierbij alle molenaarsleerlingen uit om ook eens een half jaartje in Katwijk te komen draaien.

Peter Simons aan het werk in de Martinus te Beugen

Over tellerstanden, draaipremies en een huldiging

Via de regionale bladen kwamen we in het bezit van de tellerstanden zoals die door Monumentenwacht begin dit jaar zijn opgenomen. Voor het jaar 2001 is een nieuwe regeling in werking getreden, die o.m. inhoud dat de provincie voor de draaipremie zorgt doch dat Monumentenzorg Noord-Brabant met de uitvoering van de regeling is belast t.w. plaatsen van tellers, opnemen van standen en uitbetalen van de premies. De regeling wordt beschreven in de "Beleidsregel draaipremies molens, provincie Noord-Brabant 2001". In onderstaand lijstje zijn de molens uit Noord-Limburg niet opgenomen. Deze vallen namelijk niet in deze regeling.

Martinus – Beugen	130.756
Jan van Cuijk – Cuijk	8.135(*)
Bergzicht – Gassel	352.763
Mariamolen – Haps	4.158(*)
Vooruitgang – Oeffelt	118.094
Korenbloem – Oploo	57.460
Korenbloem – Mill	in restauratie
Luctor et Emergo – Rijkevoort	86.621
Molen – Katwijk-Linden	29.733
Hamse Molen – Wanroij	84.689
Heimolen – Sint-Hubert	50.887
Watermolen – Oploo	120.209

De molens met (*) hebben pas laat in het jaar 2001 een teller geplaatst gekregen, vandaar het lage aantal.

Hoewel de premies in eerste instantie uitgekeerd gaan worden aan de moleneigenaren, hopen wij toch dat deze bedragen in het bezit komen van de desbetreffende molenaars opdat zij er iets zinnigs voor hun molen mee kunnen doen, hetgeen uiteraard ook weer een stimulans is om de molen in het nieuwe jaar regelmatig te laten draaien. Waarmee we niet willen zeggen "af te rossen" om zodoende zoveel mogelijk premie in de wacht te willen slepen.

Na het doornemen van bovenstaand lijstje zult u al snel gemerkt hebben dat ons lid Jan van Haren zoals

Molenaar Jan van Haren van de Bergzicht te Gassel (links) krijgt het certificaat van verdienste uitgereikt door Jaap de Zeeuw, voorzitter van De Hollandsche Molen

gewoonlijk de meeste omwentelingen van ons allemaal gemaakt heeft, maar dat zal degenen die de situatie kennen waarin Jan met z'n molen verkeerd niet vreemd zijn. En nu we toch de naam van Jan in dit verband genoemd hebben menen we er goed aan te doen u het volgende te laten weten. Ieder weet (of acht te weten) dat Jan veel tijd op zijn molen doorbrengt, bovendien spaart hij kosten noch moeite om

z'n molen in orde te houden, zowel nu als in het verleden. En u zult begrijpen dat de kosten voor het onderhouden van een molen niet aan de lage kant zijn. Daarom heeft de vereniging De Hollandse Molen besloten om Jan voor z'n inzet voor de molen te onderscheiden. Daartoe kreeg hij op de laatst gehouden jaarvergadering in Amsterdam uit handen van de voorzitter het certificaat van Verdiensten uitgereikt. Ook wij willen Jan met deze onderscheiding van harte feliciteren en wensen hem niet alleen veel genoegen aan z'n molen maar ook dat hij nog lang "gewoon lekker draaien" kan.

Tekst: Frits Harteman
Foto: J.L.J. Tersteeg

Molendag Land van Cuijk

Zondag 10 maart 2002 organiseerde onze vereniging voor de vijfde keer in haar bestaan een molendag. Bij de organisatie van een molendag zo vroeg in het jaar loopt men echter het risico dat de weersomstandigheden van dien aard kunnen zijn dat het hele feest op een fiasco uitdraait. Maar gezien de ervaringen opgedaan tijdens de vorige molendagen hebben we het er maar weer op gewaagd. Voordeel om zo vroeg in het jaar te gaan zitten is het feit dat je de eerste bent. Iedere molenaar is nog vers, en hunkert er naar om na de wintertijd weer eens een andere molen te zien c.q. te bezoeken en kan derhalve niet wachten op de tig aantal andere molendagen die dit jaar nog zullen volgen. Althans zo stelden we ons dat voor.

Vol verwachting werd er dus uitgekeken naar de 10e maart. De organisatie had haar best gedaan om onze molendag onder de aandacht te brengen. Affiches, flyers, posters, artikelen in de diverse bladen etc. etc. Maar waar zij echter geen invloed op had was het weer. Wat zal het weer doen, zal er voldoende wind zijn, maar vooral, hoe zal het met de temperatuur gesteld zijn? En, zal het net zo druk worden als bij de eerste vier molendagen?

Het kon niet beter. De temperatuur was voor de tijd van het jaar wat men noemt aan de hoge kant, de wind liet niet verstek gaan, er waaide een ZW-wind windkracht 3 à 4 bij een onbewolkte lucht. Maar wat voor ons het voornaamste was, was uiteraard het bezoek. Mensen, wat hebben onze molens in het Land van Cuijk een bezoek gehad. Uit alle windstreken incl. Duitsland kwam het publiek, waarvan het grootste gedeelte uit molenaars bestond, aandraven of liever gezegd rijden. Hoewel de aanvangstijd op 11 uur gesteld was, stonden er bij enkele molens al om rond half elf enthousiastelingen te wachten en deze konden gelijk meehelpen met opzeilen. De molenaars van de deelnemende molens wisten allen te melden dat zij veel bezoek op hun molen gehad hadden. Het aantal bezoekers varieerde van 100 tot 200 man/vrouw per molen. Ook de Luctor et Emergo in Rijkevoort die in verband met reparaties niet kon draaien maar desondanks toch geopend was, had heel wat bezoek te verwerken gekregen. Echter op molens waar maar een enkele molenaar aanwezig was, b.v. Gassel bleek een dergelijk aantal wel wat te veel van het goede, zodat we bij een volgende keer moeten zorgen dat Jan van Haren assistentie krijgt. Het mooie weer lokte veel wandelaars naar de bossen bij de molen van Jan en als je dan toch in de buurt van een draaiende molen bent, waarom zou je die dan niet bezoeken. Zo kunnen bossen in de buurt van een molen toch ook hun voordeel hebben (al is het dan ook maar voor één dag).
Volgens Harry Daverveld van "de Heimolen" in Sint-Hubert was het zo druk dat hij amper de tijd had om een boterham te eten terwijl Ben Verheijen op "de Jan van Cuijk" de werkzaamheden zo had kunnen verdelen dat hij tijd had om zijn bezoekers te vermaken met accordeonspel hoewel het volgens hem behoorlijk tochtte daaronder in die molen. Op de Hamse Molen was het niet anders hoewel ze daar de bezoekers niet op muziek doch op soep trakteerden. Op de Mariamolen te Haps was de verenigingsstand ingericht compleet met videopresentatie. Ook daar veel bezoek.
Helaas was het door de hoge waterstand van de Maas niet mogelijk het rad van de vroegere watermolen te Vierlingsbeek te laten draaien. Des te jammer was dat omdat er mensen waren die speciaal op deze dag waren afgekomen om dit rad te zien draaien. Zij zullen nu op en andere dag moeten komen kijken of anders wachten tot over een paar jaar als we weer een molendag Land van Cuijk organiseren die hopelijk dan weer net zo zal slagen als deze dag op 10 maart 2002.

Tekst: Frits Harteman

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden
Zie hiervoor het artikel elders in dit nummer.

De romp van molen De Hoop te Beers
Momenteel is men nog steeds op zoek naar een nieuwe voorzitter. Ook is men op zoek naar mensen die de organisatie en het beleid van de Molenstichting de Hoop kunnen ondersteunen. Perry Hendriks deelde mede dat de vergadering van de Monumentencommissie van de Gemeente Cuijk uitgesteld is en dat hij contact opneemt met de gemeente om na te gaan wanneer deze vergadering doorgang zal vinden.

De Martinus te Beugen
Veel nieuws valt er over de molen niet mede te delen. Helaas bladdert c.q. vergaat de zwarte verf van de staart en de lange schoren zodat hier iets aan gedaan moet worden. Het staartwerk begint nu op een gevlekte hyena te lijken. Het tweede koppel werkt tot nog toe tot ieders tevredenheid.

De Jan van Cuijk te Cuijk
Het ligt dit jaar in de bedoeling om het dakbeschot van de kap te vervangen omdat dit in feite veel te dun is waardoor de spijkers van het dakleer hier doorheen komen en de hechting van het dakleer zelf dan ook niet optimaal is. Deze actie is door de molenaars Ben Verheijen en Stefan Willems ingebracht en past in hun alternatief reparatie- en restauratieplan wat parallel loopt met het 10-jarenplan van molenmaker Harrie Beijk. Verder ligt het in de bedoeling dat de rompmuur met hoge druk wordt schoongemaakt, hierna tegen algen behandeld wordt en uiteindelijk een schilderbeurt krijgt. Ook zal er toch een goot voor het afvoeren van hemelwater rondom de kap gemonteerd worden hetgeen reeds aangegeven is in de verhandeling in deze uitgave van de Molenvriend met betrekking tot het schoonmaken van de Jan van Cuijk. Momenteel ligt het bovenstaande plan ter goedkeuring bij de gemeente Cuijk. De molenaars zijn ook bezig om het interieur van de molen een wat meer traditionele sfeer te geven door zaken op te ruimen of een andere plaats te geven. De recreatiebank en de afvalbak welke dicht bij de molen stonden zijn op verzoek door de gemeente weggehaald. Er werden vaak vernielingen gepleegd en vuurtje gestookt. Bovendien werd de afvalbak hoofdzakelijk gebruikt door buurtbewoners die zonodig daar hun afval kwijt moesten. Stefan Willems heeft een nieuwe maalgoedbron aangeboord in de vorm van de Firma Havens in Vierlingsbeek waar het mogelijk bleek om van tijd tot tijd een grote hoeveelheid koren in één keer op te halen. Op 18 juni a.s. gaat Stefan op examen voor Vrijwillig Molenaar wat zal plaatsvinden op de standaardmolen De Zeldenrust in Geffen.

De Bergzicht te Gassel
Molenaar Jan van Haren is van plan om een tweede koppel stenen in de Bergzicht te leggen. De stenen die hij hiervoor gebruikt zijn oude maalstenen waarvan de loper tegen de molenberg gelegen heeft en de ligger in zijn tuin was opgenomen. Deze stenen zijn in 1963 door de vader van Jan eruit gehaald en vervangen door meelsilo's. De loper welke overigens toen al helemaal scheef afgesleten was, bleek op twee halve andere stenen te liggen welke waren opgevuld met leem om het maalopppervlak horizontaal te krijgen. De stenen zijn momenteel bij Hans Titulaer om van een opdiklaag voorzien en gescherpt te worden. Voor de pasbalk heeft Jan nog een oud stuk balk klaarliggen. De bolspil en het staakijzer zijn voor aanpassing bij de stenen aanwezig. Verder heeft men nogal wat aan de biotoop kunnen doen. In verband met de wens van de buurvrouw om wat meer van de molen te kunnen zien kon er een flink stuk bos gerooid worden. Enige tijd geleden heeft molenaar Jan van Haren een oorkonde van verdienste van de Hollandsche Molen ontvangen waarover in deze uitgave van de Molenvriend verslag wordt gedaan.

De Reus te Gennep
De werkzaamheden die nog verricht moesten worden zoals vermeld in nummer 46 van de Molenvriend zijn inmiddels verricht. Op enig schilderwerk na is alles gedaan wat gedaan had moeten worden. Derhalve kan de molen weer draaien en malen. Helaas niet op vaste tijden daar de molen nog niet kan beschikken over een vaste vrijwillig molenaar. Deze taak wordt nu uitgevoerd door Harry Kaak en bij bepaalde gelegenheden, als Harry bezet is, door Ludger Pauls. Zodoende was het mogelijk de molen tijdens de Nationale Molendag open te stellen en te laten draaien.

De Mariamolen te Haps
Momenteel is molenaar Don Werts druk bezig met de organisatie van het Brabantse Molenweekend. Hij gaat na of er misschien aparte vergunningen of dergelijke nodig zijn met betrekking tot het opzetten van een dergelijk evenement. Samen met molenmaker Harrie Beijk is Don door de Mariamolen gelopen om

de zaak te bekijken. Er is voorgesteld om het gaande werk voorrang te geven. Het muurwerk op de belt zal bijgewerkt worden. Ook zal er nu echt naar de oorzaak gezocht worden van het warmlopen van het penlager. Inmiddels is er een nieuwe omwentelingsteller in het bovenwiel gemonteerd. Onlangs is er rond de Hapse molen een brandweeroefening gehouden.

De Gerarda te Heijen
Voor deze molen geldt hetzelfde als de Reus. Alle noodzakelijke restauratiewerkzaamheden zijn verricht zodat ook deze molen weer kan draaien en malen. Echter ook hier moet de schilder nog een paar zaken afmaken o.a. de toegangsdeuren. Verder dienen de muren bij de inrijpoort gerepareerd te worden Harry Kaak is de vaste molenaar en laat de Gerarda iedere zaterdagmiddag draaien.

De redactie heeft naar aanleiding van het artikel over deze molen in het vorige nummer van dit blad een reactie ontvangen van molendeskundige Nico Jurgens. Aan de hand van een boek met oude ansichten, merkte hij terecht op dat deze molen op zijn standplaats in Hierden een bergmolen was en geen stellingmolen, zoals in het Limburgs molenboek vermeld staat. Ook wist Nico Jurgens te melden dat een van de molens van de veenpolder te Echten (waar het achtkant van Gerarda vandaan zou komen) afkomstig was uit de Wassenaarse polder bij Leimuiden: de molen zou dus wellicht ouder zijn dan we tot nu toe dachten.

De redactie heeft hierop contact gezocht met een deskundige op het gebied van Friese molens, te weten Jan Hofstra. Samen met Popke Timmermans is deze op onderzoek uitgegaan. Aan de hand van de bouwvergunning van de molen in Hierden, bleek dat het hier nooit de molen van Echten geweest kan zijn, maar dat het waarschijnlijk om een van de molens uit het 4e en 5e veendistrict zou gaan. Dit werd bevestigd door maten uit de bestekken en door het nummer van de gietijzeren bovenas. Het is de bedoeling dat op korte termijn een artikel over de herkomst van de Gerarda verschijnt in een landelijk molenblad. De redactie zal U hier dan van op de hoogte houden.

De stellingmolen te Katwijk
Molenaar Peter Simons liet zien dat de rietpels van de Katwijkse molen behoorlijk dun is geworden. Vooral de zuid- en westzijde – de wind en zonkant – zijn er het ergste aan toe. Daarbij komt nog dat de vogels steeds meer vat op de pels krijgen en de molenaar vaak bezig is om de ontstane gaten en rietverzakkingen te herstellen. Daarvoor heeft hij zelf riet bij de Katwijkse plassen gesneden waarvan hij permanent een voorrraadje op de maalzolder heeft staan. De rieten bedekking dateert uit het jaar 1957 en zodoende heeft het alweer 45 jaar zijn dienst gedaan. Daarvoor was de achtkant met dakleer bedekt hetgeen overigens ook z'n voordelen had in de vorm van wellicht minder kosten en een meer solide constructie. Peter vertelde dat door de zwakkere constructie van de achtkant de molen na verloop van tijd scheef is komen staan tengevolge van de overheersende wind uit westelijke richting hetgeen zichtbaar is aan de korbelen welke tegen de achtkantstijlen staan. Het is opvallend dat deze elementen aan de zuidzijde bijna geen speling en aan de noordzijde een behoorlijke speling hebben. Evenals bij andere molens is het hier in de lente ook noodzakelijk om broedlustige vogels zoal duiven en kouwen geen kans te geven. In de loop der tijd heeft Peter in de kap dan ook een serie vogeleieren verzameld. Soms waait er wel eens een weg en valt dan stuk op de kapvloer en dat is dan volgens Peter te ruiken ook.

De Korenbloem te Mill
Over deze molen is geen nieuws te melden.

De Vooruitgang te Oeffelt
De molenaars Theo van Bergen en John Houben zijn druk bezig om de kandidaten voor het examen voor vrijwillig molenaar klaar te stomen. De mensen die op examen gaan zijn Walter Cornelissen, Stefan Willems en Frans van de Water en deze komen respectievelijk uit Wanroij, Cuijk en Bergchem. De examendatum is 18 juni a.s. en het examen wordt afgenomen op de standerdmolen De Zeldenrust te Geffen. In deze periode viert de zogenaamde "keukentafeltheorie" van Theo natuurlijk weer hoogtij. Molenmaker Coppens heeft de kap opnieuw geteerd en deze blijkt weer helemaal waterdicht zijn. Het eindeloze inlekken bij de vroegere dieselruimte is nu hopelijk van de baan. Ook hier is Coppens aan het werk geweest en heeft daar als begin een laag stenen uitgekapt. Met behulp van diverse loodslabben, een brede plasticslab en een poreuze rubberen afvoerslang is getracht om het probleem van het inlekken voorgoed uit de wereld te helpen.

De Korenbloem en de watermolen te Oploo
Het scheef staan van de molen is nog steeds niet verholpen maar Monumentenzorg en molenmaker Harrie Beijk hebben onlangs de zaak nog bekeken en het ligt in de bedoeling om het probleem nu echt aan te pakken. Hierbij kan volgens molenaar Jan van Riet vermeld worden dat het nog niet helemaal duidelijk is waar het aan ligt en dat de zaak ingewikkelder is als het zich liet aanzien. De molenaars zijn van plan om de vloer van de windmolen en de watermolen te vervangen door oude waaltjes. In het algemeen wordt

er door de molenaars Jan van Riet en Piet Geenen op zaterdagmorgen met de windmolen gedraaid en bij voldoende wind altijd gemalen. Aan maalgoed is geen gebrek want veel boeren die gestopt zijn maar er nog een akkkertje koren op na houden komen bij de molen om hun graan te laten malen. Inmiddels hebben ze hun meelassortiment nog uitgebreid en leveren volkorenmeel, tarwebloem, bakmeel enz. De beschikbaarheid van voldoende water voor de watermolen blijft een probleem. In het algemeen kan men stellen dat het van juni tot en met september moeilijk is om te kunnen draaien. Molenaar Van Riet vertelde dat er een uitwisseling met betrekking tot het afvoeren van water tussen de Brabantse en Limburgse waterschappen staat te gebeuren. Dit houdt o.a. in dat er een nieuwe stuw in het Defensiekanaal gebouwd wordt en dat dan door twee computergestuurde niveauvlotters een bepaalde hoeveelheid water voor de Oplose watermolen beschikbaar zal komen. Met betrekking tot de watermolen zelf zijn er verder geen problemen te vermelden.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort
Net voor de molendag Land van Cuijk was de nieuwe Billinga windpeluw geplaatst en waren de koppen van de voeghouten versterkt met epoxy. Deze koppen bleken slechter dan verwacht. Na de molendag werd het werk verder afgemaakt. Bij de eerste keer draaien bleek het bovenwiel niet helemaal te sporen. Dit werd daarom recht gezet en sindsdien draait de “Luctor et Emergo” weer. Ook is het gevlucht nagekeken en opnieuw opgewigd (de heklatten).
De maand april stond natuurlijk helemaal in het teken van het huwelijk en het mooimakersgoed. Dit is enkele dagen na het huwelijk weer uit het gevlucht verwijderd en opgeslagen op de begane grond van de molen. Hier zal het t.z.t. worden opgehangen.
In mei blijkt dat de kruibok steeds slechter wordt. Een van de bouten waarmee hij aan de, overigens totaal verrotte, staartbalk is gehangen is aangedraaid, maar de tweede bout wil nog niet meewerken. De komende maand moet gezocht worden naar een meer “structurele tijdelijke” oplossing. Inmiddels is er in Rijkevoort begonnen met de bouw van de wijk Achter de Molen. Er is in de wijk rekening gehouden met de molen, zowel t.a.v. de richting van de straten, de hoogte van bebouwing en aanplant etc. Om hier niet van te profiteren staat er tussen de wijk en de molen een 20 meter hoge windwal. Ook de bomen op de Brink zijn na de snoeibeurt van twee jaar terug weer dichtgegroeid. Dat had een klein kind nog kunnen voorspellen. Hoe zou het toch komen dat de kruibok en de staartbalk verrot zijn.

De Heimolen te Sint-Hubert
Het bladlood boven de inrijpoort is door de molenaars vernieuwd. Verder is men druk bezig om de kap vogelvrij te maken. Dit geeft echter nog problemen. De oude potroe is schoongemaakt en geschilderd en vervolgens weer op zijn oude plaats langs de bosjes gelegd waar het dienst kan doen als zitplaats.

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide
U zult het niet geloven, maar de molen staat eindelijk na zoveel jaren wachten in de steigers. En nu maar hopen dat de restauratiewerkzaamheden spoedig zullen starten.

De Hamse molen te Wanroij
Zoals bekend zal het bedrijventerrein met ongeveer 20 bedrijven worden uitgebreid. In verband hiermede is er al diverse malen overleg met de gemeente Sint-Anthonis geweest om te bekijken hoe het met de biotoop van de Hamse molen gesteld zal zijn na de realisatie van deze uitbreiding. Bij deze uitbreiding wordt de boerderij waar de familie Selten woont afgebroken en zullen de bedrijven en de aanplant veel te dicht bij de molen komen. Inmiddels is het molenaars-echtpaar verhuisd naar het centrum van Wanroij waar ze een ander huis hebben gekocht. Uiteidelijk hebben de molenaars het voorstel gedaan om de molen dan maar te verplaatsen. Dit voorstel is wonderbaarlijk genoeg door de gemeenteraad van Sint-Anthonis aangenomen en het ligt volgens het voorstel van Jan Selten in de bedoeling om de Hamse Molen ongeveer een 200 meter in noordoostelijke richting te verplaatsen. Dit zal dan de tweede keer zijn dat deze molen verplaatst wordt. Wanneer het zal gebeuren is nog niet bekend. Ook is het voorstel gedaan om tijdens deze verplaatsing het wiekenkruis met van Bussel voorzomen uit te rusten zodat het gevlucht er weer hetzelfde uitziet als tijdens de laatste actieve maalperiode van deze molen. Verder vertoont deze molen momenteel weinig mankementen. In het algemeen wordt er op zaterdagmorgen van 10 tot 2 uur mee gedraaid door de molenaars Jan Selten, Jos Verberk en leerling-molenaar Walter Cornelissen, welke laatste overigens ook op 18 juni a.s. op examen gaat voor Vrijwillig Molenaar. Dit examen vindt plaats op standerdmolen de Zeldenrust in Geffen.

Tekst: Frits Harteman en Ben Verheijen

Molenbezoek in de regio

Ronde stenen bergmolen “Nooitgedacht” te Afferden
Openingstijden: geen vaste openingstijden (geen vaste molenaar)
Eigenaar: Harrie Beijk
Telefoonnummer(s): 0485-531910

Ronde stenen bergmolen “Martinus” te Beugen
Openingstijden: zaterdagmiddag van 14:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Frits Harteman; Hans Heijs; Marko Sturm en Ludger Pauls
Telefoonnummer(s): resp. 0485-572271; 0485-577330; 0485-573616 en 0485-515789

Ronde stenen bergmolen “Jan van Cuijk” te Cuijk
Openingstijden: zaterdagmorgen van 09:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Ben Verheijen en Stefan Willems
Telefoonnummer(s): resp. 0485-313298; 0485-318028

Achtkante bergmolen “Bergzicht” te Gassel
Openingstijden: zaterdag van 10:00 tot 17:00 uur, diverse doordeweekse dagen
Molenaar(s): Jan van Haren
Telefoonnummer(s): 0485-331241

Ronde stenen bergmolen “De Reus” te Gennep
Openingstijden: geen vaste openingstijden (geen molenaar)
Eigenaar: Jan Coopmans
Telefoonnummer(s): 0485-511760

Zeskante bergmolen “Mariamolen” te Haps
Openingstijden: zondagmiddag van 15:00 tot 18:00 uur
Molenaar(s): Don Werts
Telefoonnummer(s): 0485-322460

Achtkante bergmolen “Gerarda” te Heijen
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak
Telefoonnummer(s): 0485-516619

Achtkante stellingmolen te Katwijk
Openingstijden: zaterdagmorgen van 09:30 tot 12:30 uur
Molenaar(s): Peter Simons en Perry Hendriks
Telefoonnummer(s): resp. 0485-313673 en 0485-322872

Ronde stenen bergmolen “De Korenbloem” te Mill
Openingstijden: niet geopend voor bezoek (in restauratie)
Molenaar(s): geen

Ronde stenen bergmolen “De Vooruitgang” te Oeffelt
Openingstijden: zaterdagmorgen van 9:00 tot 12:00 uur (zomertijd)
Molenaar(s): Theo van Bergen en John Houben
Telefoonnummer(s): resp. 0485-361718 en 0485-320994

Standerdmolen “De Korenbloem” te Oploo en de watermolen te Oploo
Openingstijden: zaterdagmorgen van 09:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Jan van Riet en Piet Geenen
Telefoonnummer(s): resp. 0485-383551 en 0485-382891

Ronde stenen stellingmolen “Luctor et Emergo” te Rijkevoort
Openingstijden: zaterdagmiddag van 14:00 tot 17:30 uur
Molenaar(s): Mari Goossens; Robbert en Sytske Verkerk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-573815 en 0485-313647

Ronde stenen bergmolen “De Heimolen” te Sint Hubert
Openingstijden: zaterdagmiddag van 14:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Harry Daverveld
Telefoonnummer(s): 0485-453353

Ronde stenen bergmolen “Rust na arbeid” te Ven-Zelderheide
Openingstijden: geen vaste openingstijden (in restauratie)
Molenaar(s): Ludger Pauls
Telefoonnummer(s): 0485-515789

Standerdmolen “De Hamse Molen” te Wanroij
Openingstijden: zaterdag van 10:00 tot 14:00 uur
Molenaar(s): Jan Selten en Jos Verberk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-452587 en 0485-578243

N.B. De openingstijden zijn slechts een indicatie. In sommige gevallen is/zijn de molenaar(s) niet of op een ander tijdstip aanwezig. Wilt u zeker zijn van een bezoek aan de molen, dan adviseren wij u telefonisch contact op te nemen met de desbetreffende molenaar(s).

Der Bauer und der Windmüller

Hierbij het vervolg van het stripverhaal “Der Bauer und der Windmüller” van Wilhelm Busch (1832-1908). Zie voor de vorige aflevering Molenvriend nummer 46.

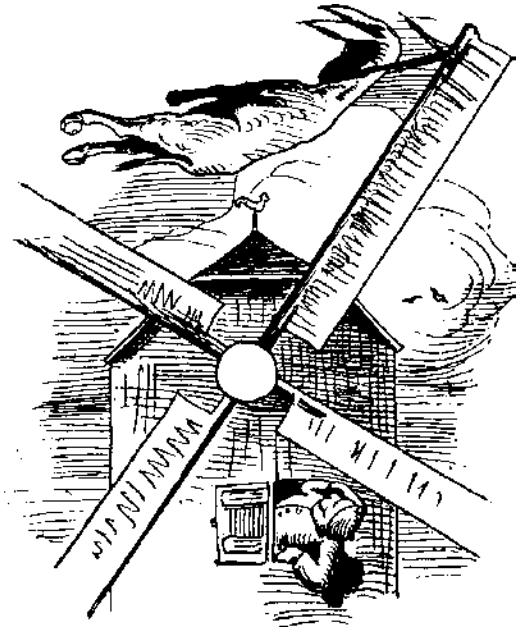

← Der Müller aber mit Vergnügen
Sieht in der Luft den Esel fliegen.

De molenaar kijkt vergenoeglijk
en ziet de ezel door de lucht vliegen.

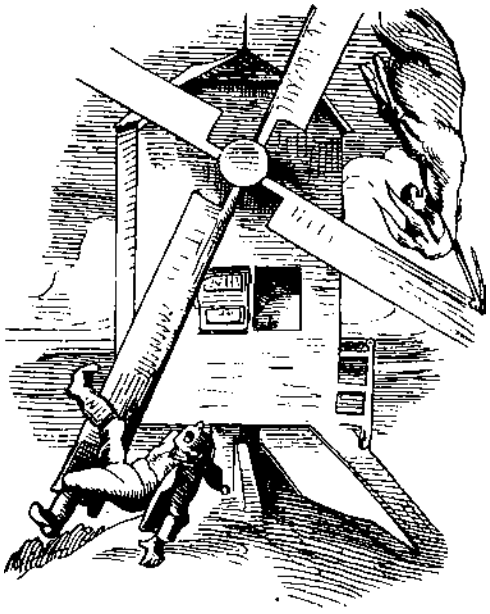

↑ Indessen haut dem Bäuerlein
Ein Flügel an das rechten Bein.

En zie: daar gaat de wiek weer heen,
en grijpt de boer aan het rechterbeen.

← Jetzt endlich bleibt die Mühle stehn,
Doch um den Esel ist’s geschehn.

Nu eindelijk blijft de molen staan,
maar met de ezel is ’t gedaan. (wordt vervolgd)

Vrije vertaling: Marko Sturm
Met dank aan: Gerd Hage

(advertentie)

van Eeten & Reijs Notarissen
Lid s.w.v. Land van Cuijk

Postadres: Postbus 11, 5450 AA MILL
Kantooradres: Oranjeboomstraat 3, MILL, Tel. 0485 - 451276 fax 454063

(advertentie)

BEIJK
molenmakers
houtrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305

(advertentie)

Als je vooruit wilt in de veehouderij,
kom dan eens met Hendrix praten.

Natuurlijk moet uw voerleverancier verstand hebben van voer. Maar hij moet ook met verstand van zaken kunnen meepraten over huisvesting, gezondheid, bedrijfsontwikkeling en milieu. Want uw bedrijfsresultaten hangen van veel meer af dan van voer alleen.
De Legpluimveegroep durft verder te kijken dan het voer dat zij leveren. Zij hebben een praktische kijk op hoe je een boerenbedrijf gezond kunt houden, nu én in de toekomst. Dat wordt des te belangrijker nu het er steeds meer om draait om de kosten te beheersen.

Hendrix
Legpluimveegroep
Hoofdstraat 4
6598 AD Heijen
telefoon 0485-490777
a nutreco company